

CAP-VALMISTELUN MAASEUTU –TYÖRYHMÄ

Aika: Tiistai 16.3.2020 klo 12-16

Paikka: Teams

Läsnäolijat:

Taina Vesanto, pj, maa- ja metsätalousministeriö
Sanna Sihvola, maa- ja metsätalousministeriö
Laura Jänis, maa- ja metsätalousministeriö
Juuso Kalliokoski, maa- ja metsätalousministeriö
Anne Vainio, maa- ja metsätalousministeriö
Markus Lounela, maa- ja metsätalousministeriö
Jyri Inha, valtionvarainministeriö
Hanna-Mari Kuhmonen, työ- ja elinkeinoministeriö
Johanna Helkimo, ympäristöministeriö
Raisa Ikonen, Ruokavirasto
Reijo Martikainen, Ruokavirasto
Teemu Hauhia, Maaseutuverkostopalvelut
Juha Kaipainen, Pohjois-Savon ELY-keskus
Risto Poutiainen, Pohjois-Karjalan liitto
Taina Väre, Kuntaliitto
Marko Mäki-Hakola, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK
Olli Cavén, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK
Bjarne Westerlund, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
Mia Simpanen, Suomen yrittäjät ry
Hannemari Niemi, Suomen elinkeino- ja kehitysyhtiöt SEKES ry
Tauno Linkoranta, Suomen kylät ry
Eliisa Vesisenaho, Pirkan helmi ry
Marianne Selkänaho, siht., Maa- ja metsätalousministeriö
Leena Anttila, siht., Maa- ja metsätalousministeriö

Asiantuntijat:

Eero Pehkonen, pysyvä asiantuntija, maa- ja metsätalousministeriö
Kati Vaissalo, pysyvä asiantuntija, Ruokavirasto
Sanna Koivumäki, maa- ja metsätalousministeriö
Heli Pöyhönen, Ruokavirasto

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Taina Vesanto avasi kokouksen klo 12:00.

Kokouksen esityslista hyväksyttiin.

Todettiin läsnäolijat.

2. EU- ja kansallisen CAP-valmistelun tilannekatsaus

Sanna Sihvola/MMM kertoi CAP-valmistelun tilanteesta. EU-tasolla trilogit eli kolmikantaneuvottelut ovat edelleen käynnissä. Maaseutuartikloita ei ole vielä käsitelty. Trilogien lopputulosta odotetaan toukokuussa. Sen jälkeen uuden kauden EU-asetukset julkaistaan.

Kansallinen valmistelu tähtää siihen, että CAP-strategialuonnos saataisiin lausunnonle kesäkuussa. Huhtikuussa valmistuu CAP-suunnitelman luonnosversio, joka käsitellään valmisteluryhmissä. Strategiaryhmän kokous on toukokuussa ja siellä on tarkoitus tehdä esitys rahoituksen jakautumisesta eri toimien välille.

3. Erityistavoitteen 8 interventiologiikka ja uuden toimeenpanomallin (NDM New Delivery Model) esittely

Leena Anttila/ MMM esitteli erityistavoitteen 8 (työllisyyden, kasvun, sukupuolten välisen tasa-arvon, sosiaalisen osallisuuden ja paikallisen kehittämisen edistäminen maaseutualueilla, sisältää biotalouden ja kestävä metsätalouden) nykytila- ja tarveanalyysin kokonaisuuden. Edellisen työryhmässä käsitellyn version jälkeen tekstiä on täsmennetty ja siihen on lisätty tarpeiden priorisointi sekä taulukot erityistavoitteeseen kuuluvista tuotos- ja tulosindikaattoreista. Indikaattoreiden tavoitearvoja ei ole vielä määritelty, mutta se tehdään huhtikuun kokoukseen mennessä, jolloin käsittelyssä on CAP-suunnitelma kokonaisuutena.

Läpileikkaavan erityistavoitteen 2.0 (koulutus, neuvonta, yhteistyö, digitalisaatio) luonnos on myös tallennettu työryhmän Tiimeri-kansioon. Sen uusin versio valmistui vasta juuri ennen kokousta, mutta sitä voi kommentoida kokouksen jälkeen.

Sovittiin, että työryhmän jäsenet voivat kommentoida kaikkia tarveanalyyssejä kirjallisesti 26.3.2021 asti.

Sanna Sihvola esitteli uutta toimeenpanomallia (New Delivery Model NDM). EU-tason kolmikantaneuvotteluissa näyttää tällä hetkellä siltä, että pelkkä tuotosten ja tulosten tarkastelu ei olisi riittävä, vaan seurantaan olisi tulossa hybridimalli, jossa toteutettaisiin osin vanhoja vaatimuksia ja osin uutta toimeenpanomallia. Tämä aiheuttaisi lisää hallinnollista taakkaa. Muuten esityksen mukaan vuonna 2025 saavutetut tulokset saisivat poiketa enintään 35 % ja vuonna 2027 enintään 25 % tavoitteista, jotta jäsenvaltiolle ei tulisi sanktioita.

Keskustelu:

- Mitä ovat maksut, jotka raportoidaan? Tarkoittaako se tuensaajan maksamia kustannuksia vai jäsenvaltion tuensaajalle maksamia kustannuksia? Ovatko mukana vain päättyneet hankkeet?
- Raportoidaan edellisenä vuonna tehdyt hankkeiden maksatukset.
- Tärkeintä, että tavoitteet on asetettu oikein.
- Mallissa on keskitytty hallintoon, vaikka pitäisi nostaa keskiöön yrittäjä/ viljelijä.
- Miten vaikuttavuutta arvioidaan?
- Kahden vuoden välein tehdään tuloksellisuustarkastelu. On vaikeaa löytää sopivia mittareita mittaamaan toiminnan tuloksellisuutta. Lisäksi CAP-suunnitelmasta tehdään ulkopuolisia arviointeja.
- Mallissa korostuu se, miten toimenpiteet sijoittuvat eri erityistavoitteisiin. Erityistavoitteissa on kuvattu ongelmat ja valittu keinot niiden ratkaisemiseksi. Erityistavoite 8 ei ole ainoa, missä käytetään yhteistyö-toimenpidettä, vaan yhteistyö-toimenpide on keinona myös erityistavoitteissa 3, 4 ja 5 sekä läpileikkaavassa tavoitteessa. Tuotoksia, tuloksia ja vaikuttavuutta arvioidaan erikseen. Toimenpiteet sijoitetaan niin, että niiden avulla saavutetaan asetetut tavoitteet. Sen jälkeen arvioidaan, oliko valittu toimenpide tehokas tapa tuottaa esim. työpaikkoja.
- Tässä pitäisi olla myös lähtötason määrittely.

- Tuen maksamisen edellytykset ja tukikelpoisuusedellytykset pitää myös toteutua. Datan merkitys kasvaa. Ruokavirasto on saanut VM:n tuottavuusrahaa tietojärjestelmien kehittämiseen. Kaikki velvoitteet pitää määritellä järjestelmiin etukäteen. Tavoite on yksinkertaistaminen ja EU-rahoituksen täysimääräinen toteutuminen mahdollisimman tehokkaasti. Tietojärjestelmien merkitys kasvaa tulevalla rahoituskaudella. Jossain määrin toimintoja pystytään myös automatisoimaan.
- Tulosindikaattoreiden pitäisi olla sellaisia, että saadaan tietoa, joka on vaikuttavuuden kannalta merkittävää.
- Onko uudessa toimeenpanomallissa rahoituksen vaikuttavuus sama kuin sen myönnettävyys? Se jättää jäsenvaltion vastuulle järjestelmän toimivuuden varmistamisen. Jos rahoituksen myöntämisen suunnittelu ei onnistu, seurauksena on jäsenvaltiolle vaikuttavuuden väheneminen ja rahoituskorjaukset, mutta komissiolle tämä on riskitöntä.
- Komission antamat indikaattorit, joilla tuloksellisuutta mitataan, eivät eroa kauheasti edellisistä ohjelmakausista. Uudessa toimeenpanomallissa on oleellisempaa, miten lepsuja tai tiukkoja asetetut tavoitteet ovat.

4. CAP-suunnitelman kokonaisuus alueellisessa ja paikallisessa kehittämisessä

Yritysrahoitus

Juuso Kalliokoski kertoi yritystukien toimenpiteistä. Komission antamasta listasta on haastavaa löytää sopivia indikaattoreita. Työryhmän jäsenet voivat kommentoida toimenpiteitä myös kokouksen jälkeen.

Kehittämishankerahoitus

Marianne Selkäinaho kertoi yleishyödyllisiin investointeihin ja kehittämishankkeisiin liittyvistä toimenpiteistä. Komission mallipohjasta ei selviä mille kaikille osille pitäisi laatia tavoitteet. Työryhmää pyydetään kommentoimaan, onko investointien jaottelu hyvä ja tarvitaanko vielä muun tyyppisiä yleishyödyllisiä investointeja kuin vesihuoltoinvestoinnit, digitalisaatio ja laajakaista.

Maaseudun innovaatioryhmät/ EIP

Leena Anttila esitteli EIP-alatoimenpiteen sisältöä. Tulevalla kaudella on tarkoitus rahoittaa sekä alueellisia että valtakunnallisia EIP-ryhmiä. Alueelliset EIP-ryhmät voisivat olla myös viljelijäryhmä-tyyppisiä. EIP-ryhmän perustamiseen voitaisiin myöntää erillinen valmisteluraha kertakorvauksena.

Keskustelu:

- Miten innovaatiobrokerit ja neuvonta sekä AgriHub rakennetaan yhteen EIP:n kanssa?
- Pienemmät EIP-rahoitukset voisi myös myöntää kertakorvauksena. ProAgrian Tuottajalle kiitos – stipendi on hyvä malli.

Leader

Laura Jänis kertoi Leader-toimenpiteen valmistelun tilanteesta sekä Leader-ryhmien rahoitukseen tulevista tukimuodoista CAP-suunnitelmassa.

Keskustelu:

- Leader-ryhmillä suurin huoli on työntekijöiden määrä yritysinvestoinneissa. Leader-ryhmät voisivat esityksen mukaan myöntää tukea vain päätoimisesti enintään neljä henkeä työllistävälle mikroyrityksille. Olisiko poikkeama alle 10 palkattuun henkilöön asti mahdollinen? Myös osa-aikaisesti työllistettäviä yrityksiä pitäisi voida tukea.
- Yrittäjää itseään ja tämän perheenjäseniä ei lasketa mukaan työllistettäviin. On perusteltua eriyttää tukimuotoja niin, että ELY-keskuksilla ja Leader-ryhmillä on käytössä omat tukivälineensä.

5. Valvonnan valmistelun tilannekatsaus

Sanna Koivumäki/ MMM ja Heli Pöyhönen/ Ruokavirasto esittelivät tulevan kauden valvonnan valmisteluti-
lannetta. Ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmästä on aiemmin ollut EU-tason lainsäädäntö, mutta tule-
valla kaudella vastuu siirretään kansalliselle tasolle. Tulevalla kaudella kiinnitetään myös aiempaa enemmän
huomiota siihen, mihin tuki myönnetään. Tuki pitäisi myöntää sellaisiin kohteisiin jotka parhaiten toteuttavat
CAP-suunnitelman ja EU:n varainhoitoasetuksen tavoitteita. Tietojärjestelmä kerää tietoa, millä perusteella
hanke on hyväksytty rahoitettavaksi ja tiedot tuloraportointia varten saadaan suoraan järjestelmästä. Petos-
ten torjuntaan pitää tulevalla kaudella tehdä suunnitelma, joka integroidaan osaksi tuen myöntämistä ja mak-
samista. Tavoitteena on tehdä CAP-suunnitelmaan mahdollisimman yksinkertainen hallinto- ja valvontajär-
jestelmän malli näissä puitteissa.

Keskustelu:

- Komission kanssa käydään keskusteluja järjestelmän jatkokehittelystä. Mitä yksinkertaisempi järjes-
telmä, sitä helpompi on myös kehittää tietojärjestelmiä sekä järjestää seuranta ja raportointi. Tukijär-
jestelmän pitäisi olla niin yksinkertainen, että tuensaaja sitoutuu tuessa oleviin tavoitteisiin.
- Tässä on keskeistä, kuinka hyvin on osattu ottaa käyttöön toiminnallisuuksia ja karsia monimutkai-
suutta. Yksinkertaisuus ja tarkoituksenmukaisuus ovat tärkeitä ja niihin kannattaa tarttua siinä mää-
rin kuin juridisesti mahdollista. Uudessa mallissa jäsenvaltioille tulee paljon uutta suunnitteluväs-
tuuta. Mahdollisuus sanktioihin sen myötä ennemminkin kasvaa.

6. Aluemäärittelyn valmistelun tilannekatsaus

Sanna Sihvola/ MMM esitteli kaksi vaihtoehtoa siitä, miten maaseutualueiden määrittely tehtäisiin CAP-
suunnitelmassa. Vaihtoehdot olivat:

1. ELY-keskukset ja Leader-ryhmät määrittelevät yhteistyössä yritys- ja hankerahoituksen sekä Leader-
toiminnan tukikelpoisen maaseutualueen harkintansa mukaan ja siihen voi perustellusta syystä kuu-
lua myös aluetypologian mukaisia kaupunkialueita. CAP-suunnitelman tukikelpoisen maaseutu-
alueen määrittely tulee olla yhteneväinen ELY-keskuksilla ja Leader-ryhmillä.
2. ELY-keskukset ja Leader-ryhmät määrittelevät yhteistyössä yritys- ja hankerahoituksen sekä Leader-
toiminnan tukikelpoisen maaseutualueen. Aluetypologian maaseutuluokat kuuluvat tukikelpoiseen
maaseutualueeseen. Kaupunkialueista sisempi kaupunkialue ei voi kuulua tukikelpoiseen maaseutu-
alueeseen. Ulompi kaupunkialue ja kaupungin kehysalue voivat kuulua tukikelpoiseen alueeseen,
mikäli se alueella nähdään tarpeelliseksi.

Keskustelu:

- Aluemäärittely on herättänyt paljon huolta. Asia osataan ratkaista parhaiten alueilla. Ei ole kuiten-
kaan hyvä, jos samoja raja-alueita tulkittaisiin eri alueilla eri tavalla. Esim. Iisalmi on tähän asti luo-
kiteltu kokonaan maaseutualueeksi. Lisäksi kaupunkien kehysalueet ulottuvat laajalle alueelle. Mää-
rittely on hankala, valitsipa kumman vaihtoehdon tahansa.
- Miksi maaseutumäärittely pitäisi tehdä paikallisesti, kun kerran alueluokitukselle on rakennettu kri-
teerit? Kaupunkien läheiseltä maaseudulta voisi ennemmin rajata kaupunkimaisia alueita pois. Sen
sijaan aluekeskukset kuuluvat mukaan ympäröivään maaseutuun. Kysymys on, näyttääkö alue maa-
seudulta vai ovatko sen sosiaaliset ja elinvoimaindikaattorit sellaiset, että se luokituu maaseuduksi.
Muussa tapauksessa tulee subjektiivisia tulkintoja.
- Maakuntien näkökulmasta väljempi tulkinta olisi hyvä. EU antaa enemmän tulkinnanvaraa ja koros-
taa tuloksellisuutta. Vaihtoehdossa 2 on mietittävä, onko eri alueilla tasapuoliset olosuhteet luokituk-
sessa.
- Vaihtoehto 1 mahdollistaa nykyiset Leader-alueet. Jos valitaan vaihtoehto 2, putoaa pienempiä kau-
punkeja pois Leader-alueesta.

- Leader-ryhmät ovat maaseutualan määrittelystä huolissaan. Osalla Leader-alueista on hankala tilanne, jos määrittelyä muutetaan. Uudessa typologiassa on suuria muutoksia. Vaihtoehto 1 on parempi.
- Maaseudun määrittely on erilainen eri maissa. Alueet voivat päättää, mikä on toimivaa maaseutua. Maaseuduksi luokitelluksi on kuitenkin tullut myös kaupunkimaisia alueita ja teollisuusalueita.
- Maaseutualan ja tukikelpoisen alueen määrittelyssä on kyse ennen kaikkea koheesiosta.

Sovittiin, että maaseutumäärittelyn vaihtoehtoja voi kommentoida myös kirjallisesti kokouksen jälkeen.

7. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

8. Seuraavat kokoukset

Seuraava kokous pidetään:

- 19.4.2021 klo 13-16
- 28.5.2021 klo 9-12 pidetään kokous, jos se on tarpeen
- Syksyllä pidetään kokous sen jälkeen kuin lausuntokierroksen lausunnot on saatu.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:10.